

ΤΟΜΟΣ XIV
VOLUME XIV

ΤΕΥΧΟΣ 1
FASCICULE 1

ΔΕΛΤΙΟΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

BULLETIN
DE LA SOCIÉTÉ SPÉLÉOLOGIQUE DE GRÈCE

ΑΘΗΝΑΙ - ΑΘÈNES
1977

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Εἰς τὸ Δελτίον τῆς Ε. Σ. Ε. δημοσιεύονται ἔργασαι καὶ ἄρθρα πρωτό-
τυπα, παρουσιαζόμενα ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς Ἑταιρείας ἢ ὑπὸ τῶν μελῶν συνερ-
γαζομένων μετὰ τὴν Ἑταιρείαν ἢ ξένων Ὀργανώσεων. Ταῦτα ἀφοροῦν τὴν Γεω-
γραφίαν, Γεωλογίαν, Παλαιοντολογίαν, Ὑδρολογίαν, Ὀρυκτολογίαν, Ζωο-
λογίαν, Ἀρχαιολογίαν, Λαογραφίαν καὶ Ἱστορίαν τῶν Σπηλαίων καὶ
τῶν καρστικῶν μορφῶν τῶν Ἑλληνικῶν Χωρῶν.

Αἱ θεωρίαι καὶ σκέψεις αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὰ ἄρθρα ἀφοροῦν
μόνον τοὺς συγγραφεῖς των.

Τὰ χειρόγραφα τὰ ὁποῖα στέλνονται εἰς τὴν συντακτικὴν ἐπιτροπὴν
πρέπει νὰ εἶναι εἰς τὴν τελικὴν των μορφήν καὶ δακτυλογραφημένα.

Τὸ Δελτίον τῆς Ε. Σ. Ε. ἐκδίδεται κατ' ἔτος. Δι' ὅλας τὰς πληροφορίας
αἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν τοῦτο, ἢτοι ἀνταλλαγῆ, ἀγοραί, δωρεαὶ κλπ. πρέπει νὰ
ἀπελθύνωνται εἰς τὴν ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑΝ, ὁδὸς
Μαντζάρου 11, Τ. Τ. 135 Ἀθήνας, τηλεφ. 3617824.

AVIS DE LA RÉDACTION

Le bulletin de la Société de Spéléologie de Grèce (S.S.G.) publie des
ouvrages originaux des membres de la S.S.G. ou des membres qui collabo-
rent dans cette Société ou dans d'autres organismes.

Les ouvrages originaux, concernant à la Géographie, Géologie, Paléo-
nologie, Hydrologie, Minéralogie, Zoologie, Archéologie, Laographie et
Histoire des Grottes et des formes Karstiques des Pays
Hélléniques.

Le bulletin n'est pas solidaire des opinions émises par les auteurs
des mémoires insérés,

Les manuscrits destinés à la rédaction du bulletin de la S.S.G. doivent
être adressés, dans leur forme définitive et de préférence dactylographiés.

Le bulletin est annuel. Pour tous renseignements, au sujet du bulle-
tin y compris achats, abonnement, échanges e.t.c., il faut s'adresser à la
SOCIÉTÉ SPÉLÉOLOGIQUE DE GRÈCE: 11, rue Mantzarou, Athènes
(T. T. 135), tel. 3617.824.

ΤΟΜΟΣ XIV
VOLUME XIV

ΤΕΥΧΟΣ 1
FASCICULE 1

ΔΕΛΤΙΟΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

BULLETIN
DE LA SOCIÉTÉ SPÉLÉOLOGIQUE DE GRÈCE

ΑΘΗΝΑΙ - ΑΘÈNES
1977

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Πρόεδρος	Ν. Συμεωνίδης Καθηγητής Παν/μίου Ἀθηνῶν
Ἀντιπρόεδρος	Α. Πετροχείλου Σπηλαιολόγος
Γεν. Γραμματεὺς	Δ. Πετρόχειλος Ἐπίτ. Δ/ντῆς Ταχ. Ταμειυτηρίου
Εἰδικὴ Γραμματεὺς	Β. Βασιλοπούλου Ἀρχιολόγος
Ἐφορος	Ε. Τσίμπανης Μαθηματικὸς — Ἡλεκτρονικὸς
Ταμίας	Γ. Δηλαρᾶς Ἐπόπτης Συν/μῶν Α. Τ. Ε.
Μέλη	Ν. Βαρβέρη Φαρμακοποιὸς
	Α. Γεωργαλᾶς Μηχανικὸς
	Μ. Δερμιτζάκης Γεωλόγος, Ἐπιμελητῆς Παν/μίου
	Γ. Παναγιωτίδης Ἡλεκτρονικὸς
	Δ. Παπαδηῆμος Ἐπιτ. Γεν. Δ/ντῆς Α. Σ. Δ. Υ.
	Γρ. Παπαδόπουλος Φυσιολογίστης

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ ΤΗΣ Ε. Σ. Ε.

Πρόεδρος	Μ. Δερμιτζάκης
Μέλη	Β. Βασιλοπούλου
	Γρ. Παπαδόπουλος
	Ε. Τσίμπανης
	Α. Γεωργαλᾶς
	Ν. Βαρβέρη

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Τὸ νέον Δ. Σ. τῆς Ἑλληνικῆς Σπηλαιολογικῆς Ἑταιρείας φιλοδοξεῖ νὰ συνδέσῃ τὴ θητεία του μὲ ἓνα ριζικὸ ἐκσυγχρονισμὸ τοῦ πνεύματος καὶ τῶν μεθόδων τῆς σπηλαιολογικῆς ἐρεῦνης στὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο. Διότι ἀποτελεῖ πλέον κοινὴ πίστη ὅτι ἡ ὀρθολογισμένη καὶ μεθοδικὴ μελέτη τῶν Ἑλληνικῶν σπηλαίων, ἀποτελεῖ — χωρὶς ὑπερβολὴν — ἐρευνητικὴ προσφορὰ μεγίστης ἐθνικῆς σημασίας.

Στὴν μεγάλῃ αὐτῇ προσπάθειᾳ τὸ Δ. Σ. ζητᾷ τὴν βοήθεια ὄλων σας. Πιστεύουμε σὲ μίαν ἀρμονικὴν συνύπαρξιν καὶ συνεργασίαν ὄλων τῶν παλαιῶν στελεχῶν τῆς Ε. Σ. Ε. — πού μὲ τὴν ἀναμφισβήτητὴν ἐμπειρίαν τους, τὴ δημιουργικὴ φαντασίαν τους καὶ τὶς ἀδιάκοπες προσπάθειάς τους, ἔχουν προσφέρει σημαντικὸ ἔργο — μὲ τὰ νέα στελέχη, πού θὰ προσφέρουν τὶς ἐπιστημονικὰς τους γνώσεις καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν τους.

Ἕνας βασικὸς στόχος στὴν προσπάθειαν αὐτήν, πού ἤδη ἄρχισε νὰ ὑλοποιεῖται, εἶναι ἡ ποιοτικὴ βελτίωσις τοῦ «Δελτίου τῆς Ἑλληνικῆς Σπηλαιολογικῆς Ἑταιρείας» κατὰ τὰ πρότυπα καὶ τὶς προδιαγραφὰς τῶν ἀντιστοίχων ἐγκύρων Δελτίων καὶ περιοδικῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν.

Μὲ τὸ πνεῦμα αὐτὸ τὸ Δ. Σ. τῆς Ε. Σ. Ε. ἀπεφάσισε νὰ προτείνῃ τὴν ἔγκρισιν Κανονισμοῦ δημοσιευμάτων ἀπὸ τὴν προσεχῆ Γενικὴν Συνέλευσιν, πού θὰ γίνῃ στὸ ἄμεσον μέλλον, ἔτσι ὥστε νὰ παγιωθῇ ἡ μορφή καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ Δελτίου.

Ἐλπίζουμε ὅτι τὰ νέα αὐτὰ στοιχεῖα, πού θὰ ἐλέγχονται ἀντικειμενικὰ ἀπὸ τὴ συντακτικὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Δελτίου, σὲ συνδυασμὸν καὶ μὲ τὴν καλύτερευσιν τῆς ἐμφανίσεως τοῦ περιοδικοῦ (ἀπὸ ἀπόψεως ποιότητος χαρτιοῦ, τυπογραφικῆς ἐργασίας κλπ) θὰ μετατρέψουν γρήγορα τὴν ὅλην εἰκόνα τοῦ Δελτίου καὶ θὰ ἀδξήσουν τὸ «εἰδικὸν ἐπιστημονικὸν του βᾶρος», ἔτσι ὥστε νὰ μπορῇ εὐπρόσωπα νὰ κυκλοφορῇ διεθνῶς μὲ τὴν μέθοδον τῶν ἀνταλλαγῶν μὲ παρόμοια ξένα δελτία.

Διὰ τὸ Δ. Σ. τῆς Ε. Σ. Ε.

Ὅ

Πρόεδρος

Καθην. ΝΙΚ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ

P R É F A C E

Le Conseil Administratif de la Société Spéléologique, nouvellement élu, ambitionne à donner à son service un complet renouvellement de mentalité et d'appliquer des nouvelles méthodes aux recherches spéléologiques au pays hellénique. C'est bien connu qu'après l'étude méthodique et rationnelle des grottes grecques on obtient des résultats de recherche d'une haute importance nationale.

Le Conseil Administratif demande à chacun de vous de contribuer à ce grand effort. Nous espérons à une collaboration harmonieuse, de tous les anciens membres de la Société Spéléologique de Grèce (qui avec leur expérience, leur imagination créative et leurs efforts continus ont accompli une œuvre importante) avec les nouveaux membres qui mettront à la recherche leurs connaissances scientifiques et leur expérience.

Un des buts essentiels de cet effort qui a déjà commencé à se matérialiser, est l'amélioration qualitative du Bulletin de la Société Spéléologique de Grèce, sur les modèles et les spécifications des correspondants Bulletins et Revues des autres pays européens.

Dans cet esprit le Conseil Administratif de la Société Spéléologique de Grèce a décidé de proposer qu'un règlement soit approuvé à la prochaine réunion générale, qui aura lieu dans l'avenir immédiat afin que la forme et le contenu du Bulletin soient définitivement mis au point.

Nous espérons que ces nouvelles données qui seront contrôlées par le Comité de Rédaction, ainsi que l'amélioration de la présentation du Bulletin (au point de vue qualité du papier, du travail d'impression etc.) changeront rapidement l'aspect entier de celui-ci et donneront plus de poids scientifique de sorte qu'il soit présentable et puisse circuler internationalement à la base de la méthode des échanges entre pareils Bulletins étrangers.

Pour le Conseil Administratif de la Société Spéléologique de Grèce

Le Président

Professeur N. Symeonidis

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΧΙV ΤΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ
ΤΗΣ Ε.Σ.Ε. (1977)

TABLE DES MATIÈRES DU VOLUME XIV DU BULLETIN
DE LA S. S. G. (1977)

DERMITZAKIS, M. D. & PAPADOPOULOU N. K. — The most important caves and potholes of Greece.	1 — 15
ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗ Μ. Δ. & ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Ν. Κ. — Τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα σπήλαια καὶ βάραθρα τῆς Ἑλλάδος	1 — 15
ΨΑΡΙΑΝΟΥ, Π. Σ. & ΤΣΑΓΚΑ Ν. Μ. — Ὁ Ἡρόδοτος ὡς Γεωγράφος	16 — 41
PSARIANOS, P. S. & TSANGAS N. M. — Hérodote Géographe	16 — 41
ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗ, Μ. Δ. & ΛΕΚΚΑ Σ. Π. — Τεκτονικαὶ συνθήκαι καὶ Σπηλαιογένεσις τοῦ σπηλαίου «Κουτούκι» εἰς Παιανίαν Ἀττικῆς	42 — 63
DERMITZAKIS, M. D. & LEKKAS S. P. — Structural conditions and Speleogenesis of the cave "Koutouki" in Paeania (Attica, Greece).	42 — 63
ΣΥΜΕΩΝΙΔΟΥ, Ν., ΔΗΛΑΡΑ, Γ., ΤΣΙΜΠΙΑΝΗ, Ε., ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Γρ., ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΑΤΟΥ, Α., — Σπήλαιον Ἀλιστρατίης Σερρών	64 — 81
ΣΥΜΕΩΝΙΔΙΣ, Ν., ΔΙΛΑΡΑΣ, Γ., ΤΣΙΜΠΑΝΙΣ, Ε., ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, Γρ., ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΑΤΟΣ, Α. — The cave Alistrati in Serrae (North Greece)	64 — 81
ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ, Α. — Σπήλαιον «Ἀνεμότρυπα» Πραμάντων Ἰωαννίνων	82 — 92
PETROCHILOU, Α. — La grotte "Anemotrypa" Pramanton Iouanninon	82 — 92
ΠΑΠΑΠΕΤΡΟΥ - ΖΑΜΑΝΗ, Α. & ΒΕΡΥΚΙΟΥ, Ε. — Καρστικά φαινόμενα τῆς Ἑλλάδος. Ἡ λιμνοδολίνη Κουρνᾶ (Κορησία) Κρήτης	93 — 99
ΠΑΠΑΡΕΤΡΟΥ - ΖΑΜΑΝΙ, Α. & ΒΕΡΥΚΙΟΥ, Ε. — Karstic	

	Features of Greece. The Limnodolines of Kourna (Korisia) of Crete	93— 99
ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ, Α., ΘΕΟΛΟΓΟΥ, Α., ΜΟΣΧΟΝΑ, Γ., ΚΙΤΣΕΛΗ, Θ.—Σπηλαιολογικές έρευνες στη λίμνη Μεγάλη Πρέσπα Φλώρινας		100— 140
PETROCHILOU, A., THEOLOGOU, A., MOSCHONAS, G., KITSELIS, Th — Recherches Spéléologiques au lac Prespa Florina		100—140
ΙΩΑΝΝΟΥ, Ι.—Σπηλαιολογικαί έρευναι εις την περιοχήν Έλασσόνος Λαρίσης		141—151
ΙΟΑΝΝΟΥ, J.—Speleological investigations in the area of Elasson Larissa district.		141—151
ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗ, Μ. Δ.—Τὰ εὐρήματα θηλαστικῶν τοῦ Τεταρτογενοῦς τῶν Σπηλαίων καὶ Καρστικῶν Ἐγκοίλων τῆς νήσου Κρήτης καὶ ἡ σημασία των		152—190
DERMITZAKIS, M. D.— The Quaternary Fossil mammals in the caves and karstic holes of Crete island and their significance		152—190
ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ		191—200
SUJETS DIVERS SPÉLÉOLOGIQUES		191—200